

STANOVISKO GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

M. POIARES MADURO

prednesené 11. júna 2008¹

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý sa prejednáva v skrátanom súdnom konaní podľa článku 104a Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, sa týka rozsahu práva na pobyt štátnych príslušníkov tretieho štátu, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie. Otázka je citlivá, pretože rozlišuje medzi tým, čo spadá pod ustanovenia týkajúce sa slobody pohybu a pobytu občanov Únie, a tým, čo je spojené s kontrolou prisťahovalectva, čiže s oblasťou, v prípade ktorej majú členské štáty naďalej právomoc, a to dokiaľ a nakoľko Európske spoločenstvo nevykonalo úplnú harmonizáciu. Ústavný rozmer veci vysvetľuje živosť diskusie, keďže prinajmenšom desať štátov vstúpilo do konania ako vedľajší účastníci na podporu vlády, ktorá je žalovanou vo veci samej, aby spochybnili výklad, ktorý zastávajú žalobcovia vo veci samej a Komisia Európskych spoločenstiev. Rovnako je pravda, že stanoviská, ktoré predtým zaujal Súdny dvor, prispeli k tejto diskusii, keďže koherencia daného smerovania judikatúry sa nezdá byť zrejma. Aj prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu smernice 2004/38/ES,² ktoré boli položené v týchto veciach, ponú-

kajú Súdnemu dvoru dobrú príležitosť na objasnenie.

I — Skutkové okolnosti vo veci samej a prejudiciálne otázky

2. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania podal High Court (Írsko) v rámci sporu týkajúceho sa štyroch spojených vecí, ktorých cieľom bolo spochybniť odmietnutie udeliť povolenie na pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny ženatému s občiankou Únie usadenou v Írsku. V každej zo štyroch vecí štátny príslušník tretej krajiny vstúpil priamo na územie Írska a podal žiadosť o politický azyl, ktorá bola zamietnutá. Po svojom príchode do Írska dotknutý uzavrel manželstvo so štátnou príslušníčkou iného členského štátu, ktorá bola usadená a pracovala v Írsku. Po uzatvorení tohto manželstva požiadal o vydanie pobytového preukazu („residence card“) ako manželský partner štátneho príslušníka členského štátu, ktorý sa legálne zdržiava v Írsku. Ministerstvo spravodlivosti túto žiadosť o vydanie pobytového preukazu zamietlo, lebo žiadateľ nemohol preukázať, že mal legálny pobyt v inom členskom štáte predtým, ako prišiel do Írska, ako to vyžaduje írsky právna úprava, ktorá bola prijatá na účely prebratia smernice 2004/38.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46).

Žiadatelia teda podali odvolanie proti týmto ministerským rozhodnutiam o odmietnutí vydať pobytový preukaz, tvrdiac, že podmienka predchádzajúceho legálneho pobytu v inom členskom štáte, ktorú požaduje írsky právna úprava a ktorej nerešpektovanie odôvodnilo spochybnené odmietnutia, je v rozpore s ustanoveniami smernice 2004/38.

3. Aby sa mohla preskúmať dôvodnosť žalôb, ktoré boli podané proti sporným rozhodnutiam o odmietnutí vydať pobytový preukaz, vnútroštátny súd považuje za potrebné opýtať sa Súdneho dvora, či využívanie ustanovení smernice, konkrétnejšie práva na pobyt v prospech manželského partnera občana Únie pochádzajúceho z tretieho štátu možno viazať na podmienku jeho legálneho pobytu v inom členskom štáte predtým, ako prišiel do hostiteľského členského štátu. To je predmetom prvej prejudiciálnej otázky. V prípade, že by to tak nebolo, zostávalo by ešte určiť, či by sa štátnym príslušníkom tretieho štátu mohla v prejednávanej veci odmietnuť možnosť využívať ustanovenia smernice 2004/38, keďže článok 3 ods. 1 uvedenej smernice vyhradzuje právo dovoľávať sa jej ustanovení rodinným príslušníkom, ktorí občana Únie „sprevádzajú“ alebo sa „k nemu pripájajú“, zatiaľ čo tí uzavreli manželstvo až po ich príchode na územie Írska. Z toho vyplýva druhá a tretia prejudiciálna otázka, ktoré sa v podstate týkajú vplyvu uzatvorenia manželstva na uplatniteľnosť smernice 2004/38. Týmto dvomi bodmi sa budem zaoberať postupne.

II — Posúdenie

A — Zlučiteľnosť požiadavky predchádzajúceho legálneho pobytu v inom členskom štáte so smernicou 2004/38

4. Otázka, či smernica 2004/38 umožňuje viazať právo na pobyt, ktoré táto smernica priznáva štátnym príslušníkom tretích štátov, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, v hostiteľskom členskom štáte, na podmienku prechádzajúceho pobytu v inom členskom štáte, vzniká v súvislosti s pôsobnosťou uvedenej smernice: uplatňuje sa táto smernica len na rodiny, ktoré boli založené v členskom štáte pred presťahovaním sa do hostiteľského členského štátu? Inak povedané, zaručuje smernica 2004/38 len voľný pohyb rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích štátov, na území Únie, alebo v určitých prípadoch rovnako vstup týchto rodinných príslušníkov na územie Únie?

5. Smernica 2004/38 neponúka výslovnú odpoveď. Obmedzuje sa na to, že vo svojich článkoch 6, 7 a 16 priznáva právo na pobyt rodinným príslušníkom občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu „a ktorí sprevádzajú občana Únie alebo sa k nemu pripájajú“. Keďže výklad uvedenej smernice neposkytuje riešenie, je potrebné poukázať na jej ciele. Smernica 2004/38 sa usiluje zabezpečiť „základné a individuálne

právo voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov“, ktoré priznáva občanom Únie priamo článok 18 ES.³ Ustanovenia uvedenej smernice sa teda musia vykladať vo svetle základného práva občanov Únie na pohyb a pobyt. Práva, ktoré stanovuje, sa musia chápať z hľadiska ich funkcie takým spôsobom, aby sa im priznal plný rozsah, ktorý je potrebný na zabezpečenie účinného výkonu práva občanov Únie na pohyb a pobyt. Inými slovami, ide o určenie, či úplné využívanie svojho práva na pobyt zo strany občana Únie znamená, že právo na pobyt rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích štátov, ktoré je odvodené a závislé od práva občana Únie,⁴ zahŕňa právo na vstup na územie Únie.

6. Voči tomuto prístupu a odpovedi, ktorá môže z toho vyplývať, členské štáty, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, nemôžu platne namietat vertikálne ústavné rozdelenie právomocí. Hoci je pravda, že členské štáty majú v zásade naďalej právomoc v oblasti kontroly prístahovalectva, teda vstupu štátnych príslušníkov tretích krajín pochádzajúcich zo štátov mimo územia Spoločenstva, nemožno z toho vyvodit, že smernica 2004/38 sa týka len pohybu občanov Únie a ich rodinných príslušníkov medzi členskými štátmi, a nie vstupu týchto rodinných príslušníkov na územie Únie. Z ustálenej judikatúry totiž vyplýva, že členské štáty musia vykonávať svoje vnútroštátne právomoci

v súlade s právom Spoločenstva a osobitne so základnými slobodami pohybu.⁵ Bolo tak už výslovne rozhodnuté, že požiadavky týkajúce sa dodržiavania slobody pohybu a pobytu občanov Únie môžu obmedzovať členské štáty pri výkone ich právomocí,⁶ a to najmä tých, ktoré majú v oblasti kontroly prístahovalectva.⁷

7. Na účely spochybnenia uplatniteľnosti smernice 2004/38, pokiaľ ide o otázku vstupu rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích štátov, na územie Spoločenstva sa nemožno oprávnene odvolávať ani na usporiadanie právomocí Spoločenstva, ako to vyplýva z rôznych právnych základov stanovených v Zmluve ES. Samotná hlava IV Zmluvy nepochybne umožňuje prijatie právnych predpisov Spoločenstva v oblasti prístahovalectva a kontroly na vonkajších hraniciach,⁸ zatiaľ čo smernica 2004/38 je založená na hlave III tejto zmluvy. Uvedená smernica však priamo upravuje iba práva občanov Únie, kým na práva ich rodinných príslušníkov sa vzťahuje, len pokiaľ sú odvodené od predchádzajúcich práv. Skutočnosť, že smernica môže mať z tohto dôvodu vplyv na oblasť kontroly prístahovalectva, sa nedotýka právomocí,

5 — Na pripomenutie pozri rozsudok z 13. decembra 2005, Marks & Spencer, C-446/03, Zb. s. I-10837, bod 29.

6 — Pozri rozsudky z 23. novembra 2000, Elsen, C-135/99, Zb. s. I-10409, bod 33; z 2. októbra 2003, García Avello, C-148/02, Zb. s. I-11613, bod 25; z 29. apríla 2004, Pusa, C-224/02, Zb. s. I-5763, bod 22; z 15. marca 2005, Bidar, C-209/03, Zb. s. I-2119, bod 33; z 26. októbra 2006, Tas-Hagen a Tas, C-192/05, Zb. s. I-10451, bod 22, a z 22. mája 2008, Nerkowska, C-499/06, Zb. s. I-3993, bod 24.

7 — Pozri rozsudok z 25. júla 2002, MRAX, C-459/99, Zb. s. I-6591. Pozri tiež rozsudok zo 14. apríla 2005, Komisia/Španielsko, C-157/03, Zb. s. I-2911.

8 — Pozri napríklad smernicu Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve nazúčenie rodiny (Ú. v. EÚ L 251, s. 12; Mim. vyd. 19/006, s. 224), ktorá priznáva právo na zúčenie rodiny štátnym príslušníkom tretích krajín.

3 — Pozri rozsudok zo 17. septembra 2002, Baumbast a R, C-413/99, Zb. s. I-7091, bod 84.

4 — Na pripomenutie pozri rozsudok z 11. decembra 2007, Eind, C-291/05, Zb. s. I-10719, body 23, 24 a 30.

ktorá je založená na hlave IV, keďže jej podstatný cieľ sa obmedzuje na zabezpečenie výkonu práva občanov Únie na pohyb a pobyt.

8. Zostáva teda určiť, či úplný účinok práv spojených s občianstvom Únie predpokladá, že právo na pobyt, ktoré rodinným príslušníkom občana Únie priznáva smernica 2004/38, môže v určitých prípadoch zahŕňať právo na vstup na územie Spoločenstva. Na tento účel je dôležité v prvom rade pripomenúť opakovaný dôraz, ktorý tak normotvorca,⁹ ako aj Súdny dvor¹⁰ kladol na dôležitosť ochrany rodinného života štátnych príslušníkov členských štátov s cieľom odstrániť prekážky výkonu základných slobôd zaručených Zmluvou. Táto spojitosť, pokiaľ ide o právne nástroje, medzi právom na rešpektovanie rodinného života a slobodami pohybu viedla Súdny dvor najmä k rozhodnutiu, že ustanovenia článku 52 Zmluvy ES (zmenený, teraz článok 43 ES) a ustanovenia

smernice 73/148/EHS¹¹ sa majú vykladať v tom zmysle, že zaväzujú členské štáty, aby povolili vstup a pobyt na ich území manželskému partnerovi, bez ohľadu na jeho štátnu príslušnosť, štátneho príslušníka členského štátu, ktorý sa s týmto manželským partnerom presťahoval na územie iného členského štátu, aby tam vykonával činnosť ako zamestnanec v zmysle článku 48 Zmluvy ES (zmenený, teraz článok 39 ES), a ktorý sa vracia na územie svojho štátu pôvodu, aby sa tam usadil v zmysle článku 52 Zmluvy; podľa Súdneho dvora môže byť štátny príslušník členského štátu odradený od odchodu zo svojho štátu pôvodu na účely výkonu zamestnania alebo samostatne zárobkovej činnosti na území iného členského štátu, ak po jeho návrate do členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, aby tam vykonával činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, jeho manželskému partnerovi a jeho deťom nebolo povolené vstúpiť na územie tohto štátu a zdržiavať sa tam za podmienok, ktoré sú prinajmenšom rovnocenné s tými, ktoré im priznáva právo Spoločenstva na území iného členského štátu.¹² Uvedená spojitosť, pokiaľ ide o právne nástroje, vysvetľuje, prečo Súdny dvor rozhodol, že článok 49 ES, s ohľadom na základné právo na rešpektovanie rodinného života, sa má chápať tak, že bráni tomu, aby členský štát pôvodu poskytovateľa služieb usadeného v tom istom štáte, ktorý poskytuje služby príjmom usadeným v iných členských štátoch, odmietol pobyt na svojom území manželskému partnerovi tohto poskytovateľa, ktorý je štátnym príslušníkom tretieho štátu.¹³ Rovnako v rozsudku Akrich,¹⁴ v ktorom Súdny dvor odmietol priznať na základe nariadenia č. 1612/68

9 — Po tom, čo už bolo v piatom odôvodnení nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 127, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15) stanovené, že „právo na slobodu pohybu, ak sa má uplatňovať objektívne, slobodne a dôstojne, si vyžaduje, aby sa... odstránili prekážky mobility pracovníkov, najmä pokiaľ ide o právo pracovníka, aby ho sprevádzala jeho rodina“, sa v jeho článku 10 uvádza právo rodinných príslušníkov, a to bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, usadiť sa spolu s pracovníkom, ktorý je štátnym príslušníkom jedného členského štátu a je zamestnaný na území iného členského štátu. Veľmi podobne sa v odôvodnení č. 5 smernice 2004/38 uvádza, že „právo všetkých občanov Únie voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov by sa malo, ak sa má uplatňovať podľa objektívnych podmienok slobody a dôstojnosti, udeliť tiež ich rodinným príslušníkom bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť“.

10 — Pozri rozsudky z 11. júla 2002, Carpenter, C-60/00, Zb. s. I-6279, bod 38; MRAX, už citovaný, bod 53; zo 14. apríla 2005, Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 26; z 31. januára 2006, Komisia/Španielsko, C-503/03, Zb. s. I-1097, bod 41, a Eind, už citovaný, bod 44.

11 — Smernica Rady 73/148/EHS z 21. mája 1973 o zrušení obmedzenia pohybu a pobytu v rámci spoločenstva pre štátnych príslušníkov členských štátov so zreteľom na usadenie sa a poskytovanie služieb (Ú. v. ES L 172, s. 14; Mim. vyd. 05/001, s. 167).

12 — Pozri rozsudok zo 7. júla 1992, Singh, C-370/90, Zb. s. I-4265.

13 — Pozri rozsudok Carpenter, už citovaný.

14 — Rozsudok z 23. septembra 2003, C-109/01, Zb. s. I-9607.

právo na pobyt v členskom štáte pôvodu, do ktorého sa občan Únie vrátil, aby sa tam usadil so svojim manželským partnerom, ktorý je štátnym príslušníkom tretieho štátu, pokiaľ sa tento manželský partner predtým legálne nezdržiaval v členskom štáte, avšak príslušným orgánom členského štátu pôvodu uložil povinnosť posúdiť žiadosť manželského partnera vstúpiť na jeho územie a zdržiavať sa tam s ohľadom na základné právo na rešpektovanie rodinného života v zmysle článku 8 EDLP,¹⁵ keďže sloboda pohybu občana Únie bola dotknutá.

9. Ak sa prijme tento prístup, je potrebné uznať, že výklad smernice 2004/38 v tom zmysle, že právo na pobyt, ktoré táto smernica priznáva štátnym príslušníkom tretích štátov, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie v hostiteľskom členskom štáte, im nezaručuje právo na vstup na územie Spoločenstva, čiže uplatňuje sa len v prípade, ak sa už legálne zdržiavali v inom členskom štáte, by porušil právo občana Únie viesť normálny rodinný život, a teda jeho právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte. V konaniach vo veciach samých skutočnosť, že občanom Únie usadeným v Írsku bolo znemožnené, aby sa ich manželskí partneri mohli k nim prisťahovať z tretích štátov, je spôsobilá spochybniť ich možnosť voľby zdržiavať sa v tomto členskom štáte, pokiaľ ich nabáda, aby odišli z Írska a presťahovali sa do štátu, a to buď členského štátu, alebo tretieho štátu, v ktorom budú môcť spolu s ich manželskými partnermi viesť spoločný život. V dôsledku toho účinnosť práva občana Únie na pobyt v inom členskom štáte, ako je jeho štát pôvodu, vyžaduje, aby sa odvodené právo na pobyt, ktoré

rodinným príslušníkom pochádzajúcim zo štátu mimo územia Spoločenstva priznáva smernica 2004/38, chápal tak, že zahŕňa právo pripojiť sa k nemu vrátane prípadu, že nepochádza priamo zo štátu Únie. Z toho vyplýva, že členský štát nemôže od uvedených rodinných príslušníkov platne požadovať predchádzajúci legálny pobyt v inom členskom štáte na to, aby sa mohli dovolávať ustanovení uvedenej smernice.

10. Takýto výklad smernice 2004/38 spochybňujú írská vláda a členské štáty, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, na základe riešenia, ktoré vyplýva z rozsudku Akrich,¹⁶ podľa ktorého právo na pobyt, ktoré priznáva článok 10 nariadenia č. 1612/68 štátnemu príslušníkovi tretieho štátu, ktorý je manželským partnerom občana Únie a ktorý sa presúva do členského štátu, do ktorého občan Únie migroval, podlieha podmienke predchádzajúceho legálneho pobytu v inom členskom štáte, keďže uvedené nariadenie sa týka len voľného pohybu v rámci Spoločenstva a nič nehovorí o právach uvedeného štátneho príslušníka tretieho štátu, ktorý je manželským partnerom občana Únie, pokiaľ ide o vstup na územie Spoločenstva.

11. Riešenie podľa už citovaného rozsudku Akrich však v viacerých dôvodoch nemôže mať všeobecný dosah, ktorý mu členské štáty prisudzujú. Toto riešenie je v rozpore so súčasným smerovaním judikatúry, ktorá podmieňuje právo na pobyt priznané právnou úpravou Spoločenstva štátnemu príslušníkovi tretieho štátu, ktorý je

15 — Európsky dohovor na ochranu ľudských práv a základných slobôd, podpísaný v Ríme 4. novembra 1950.

16 — Už citovaný, body 49 až 51.

rodinným príslušníkom občana Únie, len samotným konštatovaním existencie „rodinného vzťahu“. Tak o tom rozhodol Súdny dvor pred rokom 2003.¹⁷ Tak o tom rozhoduje odvtedy.¹⁸ Z tohto práva na pobyt, ktoré priamo priznáva právo Spoločenstva iba vzhľadom na rodinný vzťah, vyvodil, že členský štát nemôže prijať opatrenia na odsun rodinného príslušníka občana Únie, ktorý pochádza zo štátu mimo územia Spoločenstva, iba preto, lebo neboli splnené zákonné formality týkajúce sa kontroly cudzincov,¹⁹ a preto, lebo vydanie pobytového preukazu uvedenému rodinnému príslušníkovi len potvrdzuje práva, ktoré už boli priznané.²⁰

12. Okrem toho samotný Súdny dvor v rozsudku Jia²¹ výslovne viazal podmienku predchádzajúceho legálneho pobytu, ktorá je formulovaná v rozsudku Akrich, na osobitné skutkové okolnosti veci samej, v ktorej sa štátny príslušník tretieho štátu, ktorý bol manželským partnerom občana Únie, nelegálne zdržiaval v členskom štáte a snažil sa zneužívajúcim spôsobom obísť pôsobnosť vnútroštátnej právnej úpravy v oblasti prístahovalectva. Keďže pán Akrich nemal právo na pobyt v Spojenom kráľovstve, súhlasil so svojím vyhostením do Írska, kde sa začlenil do domácnosti svojej manželky, ktorá sa tam presťahovala o niečo skôr, a mal v úmysle vrátiť sa do Spojeného kráľovstva, dovoľávajú sa práva Spoločenstva na to, aby mohol vstúpiť do tejto krajiny ako manžel občana Únie, ktorý využil právo slobody pohybu.

13. Nakoniec je potrebné zohľadniť novú situáciu, ktorú predstavuje smernica 2004/38. Aj za predpokladu, že riešenie podľa už citovaného rozsudku Akrich malo dosah, ktorý sa neobmedzoval na osobitné okolnosti prejednávanej veci (zneužitie práva), bolo prijaté za účinnosti a na účely uplatnenia nariadenia č. 1612/68. Ako sa však uvádza v odôvodnení č. 3 smernice 2004/38, jej cieľom je, aby sa nielen kodifikovali, ale aj preskúmali existujúce legislatívne nástroje, aby sa „posilnilo“ právo všetkých občanov Únie na voľný pohyb a pobyt. Okrem toho, zatiaľ čo nariadenie č. 1612/68 sa podľa svojho názvu týkalo iba „slobody pohybu“ pracovníkov v rámci Spoločenstva, smernica 2004/38 sa v súlade s právom stanoveným v článku 18 ES týka práva občanov Únie nielen voľne „sa pohybovať“, ale aj „zdržiavať sa“ v rámci územia členských štátov. Inak povedané, sloboda pohybu pracovníkov a právna úprava prijatá na jej uplatňovanie v podstate smerovali k odstráneniu prekážok mobility pracovníkov. Dôraz sa teda kládol na odstrašujúci účinok, ktorý mohli vyvolať opatrenia prijaté členskými štátmi pri opúšťaní členského štátu alebo pri vstupe do členského štátu. V konečnom dôsledku sa *ratio decidendi* citovaného rozsudku Akrich zakladalo na tomto hľadisku. Súdny dvor po pripomenutí, že štruktúra ustanovení práva Spoločenstva má za cieľ zabezpečiť slobodu pohybu pracovníkov v Spoločenstve, za ktorej vykonávanie nemožno penalizovať migrujúceho pracovníka a jeho rodinu, z toho totiž vyvodil, že pokiaľ sa občan Únie usadený v členskom štáte, ktorý uzatvoril manželstvo so štátnym príslušníkom tretieho štátu nepoživajúcim právo na pobyt v tomto členskom štáte, premiestni do iného členského štátu, aby tam pracoval ako zamestnanec, skutočnosť, že jeho manželský partner nemá právo podľa článku 10 nariadenia č. 1612/68 usadiť sa spolu s ním v tomto inom členskom štáte, nemôže predstavovať menej priaznivé zaobchádzanie, ako je zaobchádzanie, ktoré by im bolo priznané predtým, než uvedený občan

17 — Pozri rozsudok MRAX, už citovaný, bod 59.

18 — Pozri rozsudok zo 14. apríla 2005, Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 28.

19 — Pozri rozsudok MRAX, už citovaný, body 73 až 80.

20 — Pozri rozsudok zo 14. apríla 2005, Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 28.

21 — Rozsudok z 9. januára 2007, C-1/05, Zb. s. I-1.

Únie využil možnosti, ktoré ponúka Zmluva v oblasti pohybu osôb, a teda nemôže odradiť občana Únie od toho, aby vykonával práva na pohyb, ktoré sú priznané v článku 39 ES; naopak, pokiaľ sa občan Únie usadený v inom členskom štáte, ktorý uzavrel manželstvo so štátnym príslušníkom tretieho štátu požívajúcim právo na pobyt v tomto členskom štáte, premiestni do iného členského štátu, aby tam pracoval ako zamestnanec, toto premiestnenie sa nesmie prejavíť stratou možnosti legálne spolu žiť, čo predstavuje dôvod, pre ktorý článok 10 nariadenia č. 1612/68 priznáva uvedenému manželskému partnerovi právo usadiť sa v tomto inom členskom štáte.²² V súčasnosti kladie smernica 2004/38 rovnaký dôraz na právo voľného pobytu na území členských štátov. Má sa teda zabezpečiť nielen mobilita, ale aj stabilita, trvalosť pobytu v inom členskom štáte. Z tohto nového hľadiska možno vyvodíť záver, že uplatňovanie podmienky predchádzajúceho legálneho pobytu, uloženej v prípade práva na pobyt, ktoré priznáva smernica 2004/38 štátnym príslušníkom tretích štátov, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, by mohlo ovplyvniť ďalší pobyt v členskom štáte, pre ktorý sa občan slobodne rozhodol. Ak sa jeho rodinný život zmení a jeho rodinný príslušník sa nemôže dovolávať práva Spoločenstva, aby sa k nemu pripojil, pretože predtým nemal legálny pobyt v inom členskom štáte, bude to občana Únie viesť k tomu, aby opustil územie členského štátu, v ktorom sa rozhodol usadiť, v prospech štátu, a to buď členského štátu, alebo tretieho štátu, v ktorom sa bude môcť jeho rodina spojiť. Zásah do práva viesť normálny rodinný život, ku ktorému by viedla požiadavka predchádzajúceho legálneho pobytu v inom členskom štáte, by teda zjavne ovplyvnil účinnosť práva na pobyt. Nie je však nijaký dôvod, aby sa rozdielne zaobchádzalo so zásahmi do rodinného života podľa toho, či bránia slobode občana Únie

premiestniť sa do iného členského štátu, alebo zdržiavať sa v inom členskom štáte. Keďže smernica 2004/38, rovnako ako nariadenie č. 1612/68,²³ sa má vykladať s ohľadom na základné právo na rešpektovanie rodinného života, je potrebné dospieť k záveru, že právo na pobyt, ktoré štátnym príslušníkom tretích štátov, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, priznáva smernica 2004/38, nemožno podmieniť existenciou predchádzajúceho legálneho pobytu uvedených štátnych príslušníkov v inom členkom štáte.

14. Nakoniec treba pripomenúť, že hoci právo na pobyt, ktoré smernica 2004/38 priznáva štátnym príslušníkom tretích štátov, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, zahŕňa právo na vstup na územie Spoločenstva, neznamená to, že toto právo nemôže byť predmetom obmedzení zo strany členských štátov. Tieto obmedzenia sú konkrétne stanovené. Článok 27 uvedenej smernice pripomína tradičnú výhradu verejného poriadku v súvislosti so slobodou pohybu a pobytu občanov Únie a ich rodinných príslušníkov bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť. Článok 35 stanovuje výhradu v prípadoch zneužívania práv a podvodu. Zameriava sa teda určite na prípadné účelové manželstvá, avšak možno sa takisto domnievať, že zneužitie práva zahŕňa aj prípad Akrich

22 — Pozri rozsudok Akrich, už citovaný, body 51 až 54.

23 — Pozri rozsudky z 18. mája 1989, Komisia/Nemecko, 249/86, Zb. s. 1263, bod 10, a Baumbast a R, už citovaný, bod 72.

týkajúci sa pokusu o zneužívajúce obídenie uplatniteľnosti vnútroštátnej právnej úpravy v oblasti prisťahovalectva. Je potrebné poznamenať, že tieto obmedzenia, ktoré pripúšťa smernica 2004/38, zahŕňajú obmedzenia, ktoré Súdny dvor povolil členským štátom uložiť v rámci slobodného poskytovania služieb v prípade práva na rešpektovanie rodinného života v zmysle článku 8 EDLP.²⁴

15. Na prvú prejudiciálnu otázku treba teda odpovedať tak, že smernica 2004/38 neoprávňuje členský štát viazať právo na pobyt, ktoré priznáva štátnym príslušníkom tretieho štátu, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, na podmienku predchádzajúceho legálneho pobytu uvedených štátnych príslušníkov v inom členskom štáte.

B — Vplyv dátumu uzatvorenia manželstva na právo na pobyt, ktoré priznáva smernica 2004/38

16. Na základe druhej a tretej prejudiciálnej otázky sa má Súdny dvor v podstate vyjadriť k tomu, či sa štátny príslušník tretieho štátu môže dovoľávať ustanovení smernice 2004/38, aby získal právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte s občanom Únie, ktorého je manželským partnerom,

aj keď vstúpil do hostiteľského členského štátu predtým, než sa oženil, a dokonca pred príchodom občana Únie. Táto otázka vzniká preto, lebo článok 3 ods. 1 smernice vyhradzuje možnosť využiť tieto ustanovenia občanom Únie a „ich rodinným príslušníkom...“, ktorí ich sprevádzajú alebo sa k nim pripájajú“. Nemožno sa domnievať, že táto formulácia predpokladá, že štátny príslušník tretieho štátu musel získať postavenie rodinného príslušníka pred príchodom do hostiteľského členského štátu? Takýto je názor írskej vlády. Ako by v opačnom prípade mohol štátny príslušník tretieho štátu sprevádzať občana Únie ako rodinný príslušník alebo sa k nemu pripájať?

17. Článok 3 ods. 1 smernice 2004/38 však skutočne nepodporuje tézu členského štátu, ktorý je žalovaným vo veci samej. Slovo „sprevádzať“ môže označovať najmä pohyb a možno ho chápať v zmysle ísť s niekým, no môže mať aj štatistický význam a znamenať byť s niekým. Tento dvojaký význam sa vyskytuje v ekvivalente francúzskeho pojmu, ktorý sa používa v ostatných jazykových verziách, či už ide o anglické slovo „accompany“, španielske slovo „acompañar“, talianske slovo „accompagnare“, alebo portugalské slovo „acompanhar“. Na účely odstránenia tejto nejednoznačnosti vo formulácii je teda potrebné opätovne uplatniť funkčný výklad. Ak by sa v tejto súvislosti dôraz kládol iba na mobilitu štátnych príslušníkov Spoločenstva, čiže na ich slobodu presťahovať sa do iného členského štátu, bolo by možné s určitou relevantnosťou tvrdiť, že právo Spoločenstva nezaručuje rodinným príslušníkom právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte migrujúceho občana Únie, pokiaľ

24 — Pozri rozsudok Carpenter, už citovaný.

boli rodinné vzťahy založené až po vykonaní slobody pohybu. V tomto prípade by totiž skutočnosť, že sa zabránilo zlúčeniu rodiny, nemohla mať žiaden odstraňujúci účinok na slobodu štátneho príslušníka Spoločenstva premiestniť sa.

18. Ako je však známe, medzi práva spojené so štatútom občana Únie sa podľa článku 18 ES rovnako radí právo voľne sa zdržiavať na území členských štátov. Smernica 2004/38, ktorá má za cieľ upravovať vykonávanie základného práva občanov Únie na pohyb a pobyt, sa podľa svojho článku 3 logicky uplatňuje na všetkých občanov Únie, „ktorí sa pohybujú *alebo zdržiavajú*“ v inom členskom štáte, ako je členský štát, ktorého sú štátnymi príslušníkmi. Ako som už zdôraznil v rámci odpovede na prvú otázku, trvalosť pobytu občana Únie v hostiteľskom členskom štáte by bola spochybnená, ak by tam nemohol žiť so svojimi rodinnými príslušníkmi. Z hľadiska účinnosti jeho práva na pobyt je bezvýznamné, kedy sa osoba stala jeho rodinným príslušníkom. Je tiež bezvýznamné, či sa osoba, ktorá sa stala jeho rodinným príslušníkom, už nachádzala na území hostiteľského členského štátu pred príchodom občana Únie. Aj keby, ako v konaniach vo veciach samých, štátny príslušník tretieho štátu uzavrel manželstvo s občanom Únie až počas pobytu tohto občana Únie v hostiteľskom členskom štáte a aj keby už v okamihu uzatvorenia manželstva vstúpil do hostiteľského členského štátu, odmietnutie uvedeného členského štátu vydať mu pobytový preukaz ako manželskému partnerovi občana Únie, čo by predstavovalo prekážku ich rodinného života, by nemalo nijaký vplyv na pobyt občana Únie na jeho území.

19. Už v súvislosti s právom na pobyt, ktoré je spojené so základnou slobodou pohybu pracovníkov, Súdny dvor rozhodol, že členský štát nemôže bez toho, aby porušil právo na pobyt, ktoré smernice 68/360/EHS²⁵ a 73/148 priznávajú pracovníkom Spoločenstva, a teda aj ich rodinným príslušníkom, odmietnuť vydať pobytový preukaz štátnemu príslušníkovi tretieho štátu, ktorý uzatvoril manželstvo s pracovníkom Spoločenstva v hostiteľskom štáte po tom, čo doň nelegálne vstúpil.²⁶ To, čo platilo počas účinnosti právnej úpravy predtým, než bola prijatá smernica 2004/38, platí *a fortiori* v súčasnosti. Je potrebné zopakovať, že uvedená smernica má za cieľ, aby sa „posilnilo“ právo všetkých občanov Únie na pobyt. Treba teda dospieť k záveru, že štátni príslušníci tretích štátov sa môžu dovoliavať práv, ktoré smernica 2004/38 priznáva rodinným príslušníkom, ktorí „sprevádzajú“ občana Únie v zmysle článku 3 uvedenej smernice, bez ohľadu na dátum, kedy sa stali rodinnými príslušníkmi uvedeného občana.

20. Na druhú a tretiu prejudiciálnu otázku treba teda odpovedať tak, že pôsobnosť článku 3 ods. 1 smernice 2004/38 sa vzťahuje na štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je manželským partnerom občana Únie zdržiavajúceho sa v hostiteľskom členskom štáte, bez ohľadu na dátum alebo miesto uzatvorenia ich manželstva a bez ohľadu na to, kedy alebo ako vstúpil na územie hostiteľského členského štátu.

25 — Smernica Rady 68/360/EHS z 15. októbra 1968 o odstránení prekážok pohybu a pobytu pracovníkov členských štátov a ich rodín v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 13; Mim. vyd. 05/001, s. 27).

26 — Pozri rozsudok MRAX, už citovaný, body 63 až 80.

III — Návrh

21. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem Súdnemu dvoru, aby na otázky, ktoré položil High Court odpovedal takto:

1. Smernica 2004/38/ES neoprávňuje členský štát viazať právo na pobyt, ktoré priznáva štátnym príslušníkom tretích štátov, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, na podmienku predchádzajúceho legálneho pobytu uvedených štátnych príslušníkov v inom členkom štáte.
2. Pôsobnosť článku 3 ods. 1 smernice 2004/38 sa vzťahuje na štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je manželským partnerom občana Únie zdržiavajúceho sa v hostiteľskom členskom štáte, bez ohľadu na dátum alebo miesto uzatvorenia ich manželstva a bez ohľadu na to, kedy alebo ako vstúpil na územie hostiteľského členského štátu.